

ניוזלטר מכון הרכבי לחקר המודיעין



המרכז הממלכתי להנצחה
למורשת ולמחקרי מודיעין (ע"ד)



נערך עבור:

תוכן העניינים

03	מחקר והערכה
03	מה אנחנו באמת יודעים על האפקטיביות של ACH?
04	חיזוי הסתברותי בקבלת החלטות מדיניות
04	לא לגשר על הפער, אלא לאמץ אותו: שילוב בין ניתוח מודיעיני, מדעי החברה והיסטוריה
05	כיצד פופוליזם משנה את יחסי המודיעין ומקבלי ההחלטות?
05	מדריך לניתוח רכיב המורל בהערכת כשירות אויב
06	המודיעין בנאט"ו
06	כיצד פועל מעגל המודיעין של נאט"ו בפועל?
06	כיצד נאט"ו יכולה לזהות ולצמצם פערים במערכות ההתרעה שלה?
07	אמון וחשדנות בשיתוף הפעולה המודיעיני האירופי והטרנס־אטלנטי
07	אירלנד והמודיעין האירופי: אמון ואי־אמון ב"חוליה החלשה" של אירופה?
08	מודיעין ובינה מלאכותית
08	בינה מלאכותית ומלאכת המחקר המודיעיני
09	AI לתמונת מצב מתמשכת ולבניית תרחישים מודיעיניים
09	מדידת יכולות בינה מלאכותית במודיעין מטרות ובפיתוח אמצעי לחימה
10	בינה מלאכותית והכשל המודיעיני הבא: הלקחים הנשכחים מדוח באטלר
10	בינה מלאכותית גנרטיבית (Gen AI) לניתוח מידע בתחום הפיקוח הגרעיני
11	מודיעין סייבר
11	הגדרה מחדש של מבצעי סייבר הגנתיים: כיצד ארגונים צריכים להתארגן מחדש לעידן ה-AI Agent
12	הטיית אישוש בחשיבה של היריב: תובנות ממסגרת ASCEND להגנת סייבר אדפטיבית
13	לימודי מודיעין
13	היסודות התהליכיים של לימודי המודיעין המודרניים
13	הכשרת OSINT בעידן של מקורות מידע משתנים
14	הוראת מודיעין אסטרטגי בתקופות של שינוי פוליטי
15	מפרסומי המכון
16	מודקסט עונה 8 פרקים 5-7: שפה, אוסינט והבנת היריב
17	התרבות הארגונית בקהילת המודיעין הישראלית: הגיונות, מתחים וחסמים נוכח הכשל המודיעיני ב־7 באוקטובר
17	ביקורת ספר: ההגנה והמודיעין הישראליים לפני ואחרי אוקטובר 2023 של איתי שפירא
18	פודקאסטים וראיונות
19	כיצד נמנעים מהפתעה אסטרטגית? לקחים מנאט"ו
19	מניתוח תצלומים לבינה מלאכותית: עתיד המודיעין החזותי
20	העתיד של המקורות הגלויים – מבט מה-CIA
21	אירועים וכנסים
22	סיכום כנס IAFIE Europe לשנת 2026
22	שילוב כוח החלל וקהילת המודיעין בכנס Air, Space & Cyber לשנת 2026

מחקר והערכה

מה אנחנו באמת יודעים על האפקטיביות של ACH?

המסקנה המרכזית של המחקרים אינה ש־ACH אינה אפקטיבית, אלא שהמחקר הקיים עדיין אינו מאפשר לדעת אם היא אפקטיבית ובאילו תנאים.

הם קוראים לפיכך למחקרים שיבחנו את השיטה בתנאים הקרובים יותר לעבודת מודיעין אמיתית, ולשיתוף פעולה הדוק יותר בין חוקרים אקדמיים לקהילת המודיעין כדי להבטיח שהניסויים אכן בוחנים את התהליך האנליטי שהשיטה נועדה לשפר.

קישור למאמר

פורסם ב: Surface – Syracuse University

שם הכותבים: סידי רוטשטיין, קריסטן פאטל ורתור פדרסן

טכניקת ניתוח השערות מתחרות (Analysis of Competing Hypotheses) היא מהטכניקות המוכרות ביותר של ניתוח מודיעיני מובנה, אך האם הוכח שהיא אכן משפרת את הניתוח?

המחקרים בחנו יותר מ־50 פרסומים ומצאו רק שמונה מחקרים אמפיריים שבחנו ישירות את ACH בהקשר רלוונטי לעבודה מודיעינית. גם מחקרים אלה אינם מאפשרים לקבוע אם השיטה משפרת את איכות הניתוח, בין היתר משום שחלקם בחנו מדדים שאינם משקפים היטב את מטרת השיטה, השתמשו בתרחישים פשוטים מדי שלא כללו די מידע חסר או בלתי־מהימן, ולעיתים התבססו על משתתפים שלא הוכשרו כראוי.

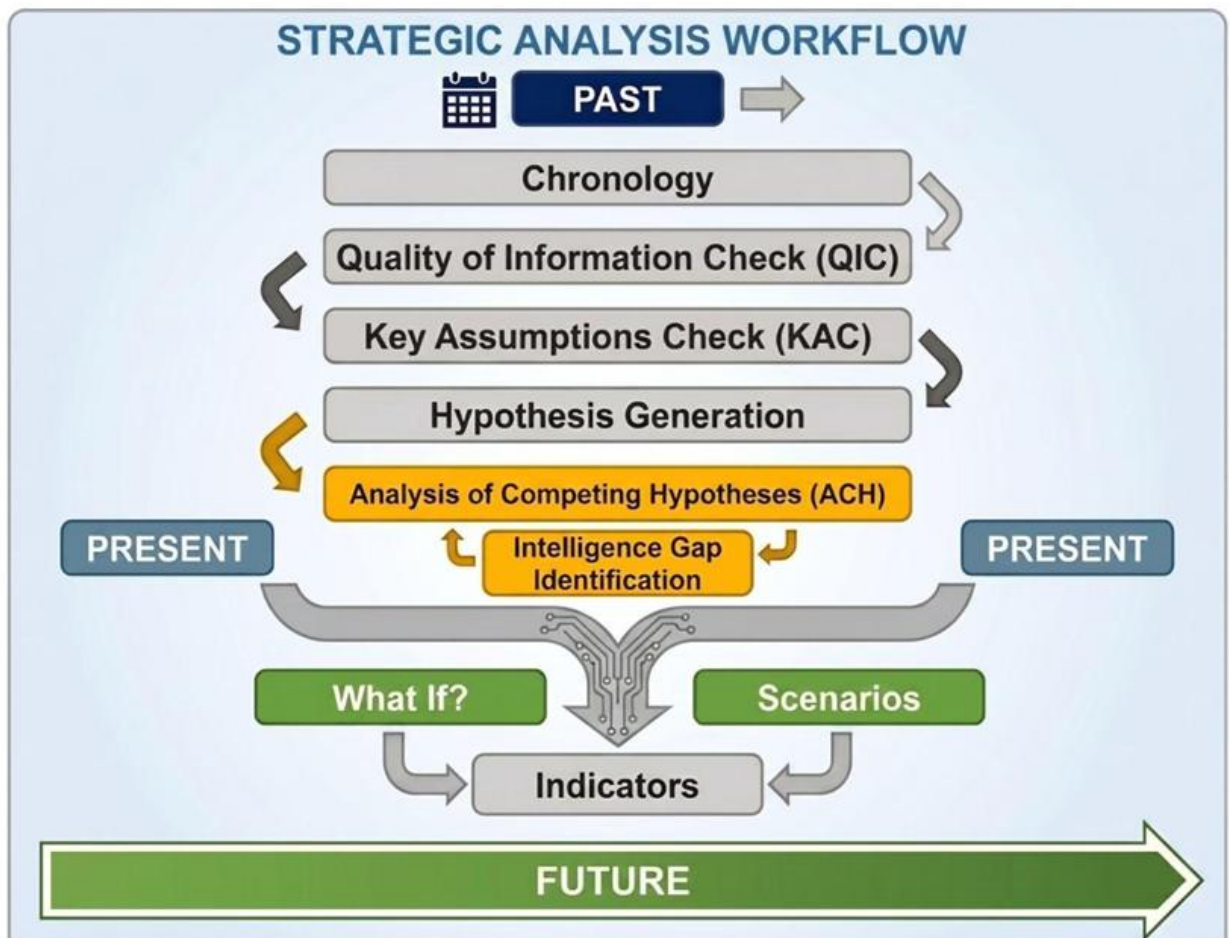


Figure 2. Flow Map of Use of Different Structured Analytic Techniques (SATs)

This figure depicts an alternative to Heuer's cafeteria-style approach of sorting SATs. In this view, SATs are mapped from the analyst's perspective, sorting SATs into past, present, and future-focused techniques.

מחקר והערכה

חיזוי הסתברותי בקבלת החלטות מדיניות

באמצעות המקרה הסורי, מוצג כיצד בחינת שיעורי ההצלחה ההיסטוריים של חלופות כמו חימוש מורדים, סנקציות והתערבות צבאית הייתה יכולה לשפר את הערכת הסיכונים והסיכויים. המאמר קורא לשלב תחזיות מספריות כחלק מובנה מתהליכי מודיעין וקבלת החלטות, לצד מידע ייחודי למקרה ושיקול דעת אנושי.

לקריאת המאמר

פורסם ב: International Affairs
שם הכותב: אימון אליון

המאמר טוען כי החלטות מדיניות וביטחוניות תחת אי־ודאות צריכות להישען באופן רב יותר על חיזוי הסתברותי שיטתי, ולא רק על מומחיות, אינטואיציה או אנלוגיות היסטוריות. שיטות חיזוי המבוססות על שיעורי בסיס, פירוק שאלות, עדכון הערכות ואיגום תחזיות יכולות לצמצם הטיות כמו ביטחון-יתר, עיגון והתעלמות ממידע סטטיסטי.

לא לגשר על הפער, אלא לאמץ אותו: שילוב בין ניתוח מודיעיני, מדעי החברה והיסטוריה

המאמר טוען שהפערים בין התחומים אינם חולשה אלא מקור לערך אנליטי. שילוב שיטתי שלהם יכול לסייע לאנליסטים לייצר השערות חדשות, לבחון הנחות יסוד, לשפר הערכות הסתברותיות ולפתח תרחישים חלופיים.

לצד זאת, יש להיזהר מיישום מכני של מחקר אקדמי ולהעריך בכל מקרה את המתודולוגיה, תנאי המחקר ומידת התאמתם לבעיה המודיעינית הנבחנת.

קישור למאמר

פורסם ב: Texas National Security Review
שם הכותב: ג'יימס קוואן

ניתוח מודיעיני, מדעי החברה והיסטוריה בוחנים בעיות בדרכים שונות: המודיעין מתמקד במקרה הקונקרטי ובשאלות הדורשות הכרעה בהווה, מדעי החברה מחפשים דפוסים וקשרים סיבתיים, וההיסטוריה מדגישה הקשר, רצף ונסיבות ייחודיות.

מחקר והערכה

כיצד פופוליזם משנה את יחסי המודיעין ומקבלי ההחלטות?

החידוש המרכזי הוא אפוא בהצגת הפוליטיזציה לא כאירוע חד־פעמי אלא כתהליך מצטבר, שבו כל שלב עשוי ליצור את התנאים לשלב הבא ולהפוך את קהילת המודיעין בהדרגה מגורם מקצועי עצמאי למערכת המתקשה להציב בפני מקבלי ההחלטות הערכות סותרות.

המחברים מיישמים את המסגרת על המקרה הישראלי כמקרה מבחן ומצביעים על הסיכון שבסופו של התהליך המודיעין יהפוך ל"תיבת תהודה" של תפיסת ההנהגה, תוך פגיעה ביכולתו להשפיע באופן עצמאי על קבלת ההחלטות.

קישור למאמר

פורסם ב: Contemporary Security Policy Journal
שם הכותבים: אופק רימר ודניאל ויינר

המאמר מבקש להסביר לא רק מדוע מנהיגים פופוליסטים עשויים להתעמת עם קהילת המודיעין, אלא כיצד היחסים ביניהם משתנים לאורך זמן.

המחברים מציעים תהליך הדרגתי: בתחילת הדרך המנהיג עשוי להסתמך על המודיעין, אך נטייתו לראות בגופים מקצועיים ואליטיסטיים מוקדי כוח המתחרים בסמכותו מגבירה את הסיכוי לחיכוך כאשר הערכותיהם סותרות את תפיסותיו. מכאן היחסים עשויים לעבור מהתעלמות או דחיקה של הערכות חולקות לדה־לגיטימציה של המודיעין כאשר המחלוקת הופכת פומבית, ובהמשך, במיוחד תחת שלטון ממושך והיחלשות מנגנוני האיזון, לניסיון להכפיף את המערכת באמצעות מינויים ושינויים מוסדיים.

מדריך לניתוח רכיב המורל בהערכת כשירות אויב

הדגש המרכזי הוא להפוך הערכה של מרכיב "רך" ואיכותני לתהליך שיטתי, שקוף וניתן לעדכון, הנשען ככל האפשר על אינדיקטורים נצפים, השוואתיים וברי-הפרכה.

קישור למסמך

פורסם ב: The Defense Intelligence Agency – DIA

מדריך שפורסם ע"י סוכנות המודיעין של משרד ההגנה האמריקאי (DIA) מציע מסגרת סדורה להערכת "הרצון להילחם" (Will to Fight) אחד המרכיבים הקשים ביותר להערכה בניתוח יכולות צבאיות.

המסגרת מפרקת את הנושא לארבע קבוצות: רצון לאומי להילחם, רצון לחימה של הכוח הצבאי, השפעות הסביבה המבצעית והשפעת פעולות היריב. היא בוחנת גורמים כמו הנהגה, לכידות, זהות, הכשרה, כשירות, תמיכה ציבורית, שחיקה ותפיסת האויב, ברמות שבין הפרט לחברה.

המודיעין בנאט"ו

כיצד פועל מעגל המודיעין של נאט"ו בפועל?

לצד זאת נמצאה הישענות גבוהה על OSINT, ללא די הכשרה וכלי אימות. המאמר מחזק אמפירית את הביקורת על מודל מעגל המודיעין, אך מראה שהעוסקים בו עדיין רואים את הבעיה בעיקר ככשל ביישום ולא במודל עצמו.

קישור למאמר

פורסם ב: International Journal of Intelligence & Counterintelligence

שם הכותבים: בראם ספור, סבסטיאן ריטיינס ואריק דה ורד

מחקר שדה ב- Multinational Corps Northeast של נאט"ו מראה כי מעגל המודיעין בפועל רחוק מהמודל הליניארי: שלבים נעקפים, הסדר מתהפך ולעיתים האיסוף והעיבוד קודמים להכוונה.

בין הבעיות המרכזיות נמצאו דרישות מודיעין מיושנות ותפקוד חלש של IRM&CM - ניהול דרישות המודיעין והאיסוף, שאמור לתעדף צרכים ולתאם את מאמץ האיסוף. בפועל התהליך נתפס כמסורבל ולעיתים נעקף.

כיצד נאט"ו יכולה לזהות ולצמצם פערים במערכות ההתרעה שלה?

במידע, אלא הקושי ליישב הערכות לאומיות שונות ולגבש מהן תמונת מצב מוסכמת שמאפשרת פעולה משותפת.

לשם כך מוצעים תרגילים לזיהוי פערי הערכה, שימוש שיטתי בצוותי ביקורת, הכנת חבילות תגובה מראש ותחקור מהיר של אירועי הפתעה, זאת תוך שימוש במנגנוני נאט"ו הקיימים ולא בהקמת מבנים חדשים.

קישור למסמך

פורסם ב: NATO Defense College

שם הכותב: ניקי היקאני

המסמך עוסק בתופעה שבה גם כאשר מדינות נאט"ו נחשפות לאותם סימני אזהרה, הן עשויות להגיע להערכות שונות.

במקום להתייחס להתרעה במונחים בינאריים של הצלחה או "כשל מודיעיני", מוצעת מסגרת הבוחנת ארבעה ממדים: ניתוח, תהליך, הקשר פוליטי ושילוב בין בעלות הברית. בחינת המקרים של נפילת קאבול, הפלישה הרוסית לאוקראינה וההפיכה בניז'ר מראה כי החולשה המרכזית של נאט"ו לא הייתה בהכרח מחסור

המודיעין בנאט"ו

אמון וחשדנות בשיתוף הפעולה המודיעיני האירופי והטרנס-אטלנטי

כדי להסביר כיצד אמון נבנה, נשחק ומשתקם, מוצעות שלוש נקודות מבט משלימות: חישוב רציונלי של אינטרסים וסיכונים, היכרות מקצועית ונורמות משותפות שנבנות לאורך זמן, ותלות במסלול ההיסטורי של היחסים.

השילוב ביניהן מסביר מדוע קשרים מודיעיניים יכולים לשרוד גם משברים פוליטיים, אך גם מתי משבר אמון הופך לנקודת מפנה שמובילה להגבלות, מנגנוני בקרה חדשים או שינוי בדפוסי שיתוף הפעולה.

קישור למאמר

פורסם ב: Intelligence and National Security Journal
שם הכותבים: כריסטוף מאייר, דניאל ניומן ורתור גרוצסקאק

אמון בין ארגוני מודיעין אינו מצב בינארי אלא משתנה מדורג, שמשפיע על היכולת להקים, להעמיק, לשמר או לצמצם שיתופי פעולה.

המסגרת המוצעת מבחינה בין ארבע רמות של אמון: בין-אישית, בין-ארגונית, בין-מדינתית ובין-חברתית, ומדגישה שפגיעה באמון ברמה אחת אינה בהכרח מחלחלת מיד לאחרות. ככל ששיתוף הפעולה רחב, ממושך ורגיש יותר, כך גדלה הפגיעות הנלווית אליו ולכן גם חשיבותו של האמון.

אירלנד והמודיעין האירופי: אמון ואי-אמון ב"חוליה החלשה" של אירופה?

ואולם, סביבת האיום השתנתה: איומי סייבר, ריגול, השפעה זרה ופגיעה בתשתיות קריטיות הופכים את המודל הקיים לפחות מספק. האתגר המרכזי אינו ויתור על הנייטרליות, אלא חיזוק היכולות והמבנים המודיעיניים כך שאירלנד תוכל להגן על עצמה, לתרום לביטחון האירופי ולבסס אמון עמוק יותר עם שותפיה באופן עקבי, אמין ומקצועי לאורך זמן.

קישור למאמר

פורסם ב: Intelligence and National Security Journal
שם הכותבים: אמיט פולי וכריסטיאן קאונרט

אירלנד היא מקרה חריג במערכת המודיעין האירופית: מדינה בעלת חשיבות כלכלית ואסטרטגית גבוהה, אך עם מערך מודיעין מצומצם ומפוצל שהתפתח בעיקר סביב איומים פנימיים ושמירה על הנייטרליות.

כתוצאה מכך, שיתוף הפעולה המודיעיני שלה נבנה באופן נקודתי ומבוסס צורך, בעיקר מול בריטניה ובהמשך גם מול שותפים באיחוד האירופי.

מודיעין ובינה מלאכותית

בינה מלאכותית ומלאכת המחקר המודיעיני

AI and Expertise: Intelligent Delegation for Intelligence Analysts - **לקריאת המאמר**

Judgment Under Tempo: Tradecraft in a Digital Intelligence Environment - **לקריאת המאמר**

Software-Defined Intelligence: Thinking About Tradecraft - **לקריאת המאמר**

Analogical Reasoning in Intelligence Analysis - **לקריאת המאמר**

פורסם ב: Studies in Intelligence – CIA
שם הכותבים: ויליאם מרטין, ג'סטין אדמונדסון, ויליאם שליקנמאייר וראיין הנדי

בגיליון שיצא לאחרונה בכתב העת Studies in Intelligence של ה-CIA מופיעים ארבעה מאמרים העוסקים בבינה מלאכותית ובמלאכת המחקר המודיעיני.

יחד הם מציגים מתח מרכזי בעבודת המודיעין בעידן הדיגיטלי: מצד אחד, AI ותוכנה יכולים להאיץ עיבוד כמויות מידע גדולות, לחבר בין מקורות, לזהות דפוסים ולאפשר לאנליסטים לפתח במהירות כלים מותאמים למשימה; מצד שני, מהירות ואוטומציה עלולות להרחיק את האנליסט מחומרי המקור, לשחוק מומחיות ולעודד ביטחון ומהירות על חשבון העמקה ושיקול דעת.

לכן הדגש אינו רק על אימוץ הטכנולוגיה, אלא על שימוש מכוון בה: להאציל למכונה משימות שמקרבות את האנליסט למידע, בלי להעביר אליה את ליבת החשיבה.

במקביל, המאמרים מדגישים את הצורך לחזק מתודולוגיות אנושיות, ובהן בחינה שיטתית של אנלוגיות, ביקורת הנחות ושמירה על ריסון אנליטי גם תחת קצב עבודה גבוה.

מודיעין ובינה מלאכותית

AI לתמונת מצב מתמשכת ולבניית תרחישים מודיעיניים

אבטיפוס שנבחן עם חמישה מומחי מודיעין הצביע על ערך אפשרי בעיבוד מידע ובאיתור חלופות, אך גם על צורך בשקיפות, קישור למידע המקורי והצגת איזודאות כדי למנוע אמון יתר במערכת.

קישור למאמר

פורסם ב: Applied Artificial Intelligence

שם הכותבים: מרקו יורמו, מיקה נאומן, סאלה וסטרסטרנד, ארטו לאמסה, קאלה מילימאה והייקי אייליסטו

המאמר בוחן כיצד ניתן לשלב מודלי שפה, גרפי ידע וסוכני AI לתמיכה בתמונת מצב ובבניית תרחישי פעולה אפשריים של היריב. המערכת מבוססת על GraphRAG - שילוב מודל שפה עם גרף ידע מובנה, המחבר תצפיות עדכניות עם ידע מוקדם על כוחות, דוקטרינה וסביבה, ומאפשר להפיק תרחישים ולבחון שאלות "מה אם".

מידת יכולות בינה מלאכותית במודיעין מטרות ובפיתוח אמצעי לחימה

המסקנה המרכזית היא ש-AI מתחיל להפוך יכולות מודיעיניות וטכניות יקרות וזמינות למעטים לנגישות ומהירות יותר, וכך עשוי להרחיב את היכולת של מדינות וגם של שחקנים בעלי משאבים מוגבלים לבצע משימות שבעבר דרשו צוותי מומחים.

קישור למחקר

פורסם ב: Anthropic - Frontier Red Team

מחקר של Anthropic בוחן עד כמה מודלי AI מסוגלים לבצע משימות שבעבר דרשו מומחיות אנושית נדירה בתחומי מודיעין מטרות ופיתוח אמצעי לחימה.

במבחני המודיעין, המודלים הצליחו לקשר בין זהויות דיגיטליות, לסווג יעדים ולהסיק מיקומים מתמונות ומטקסט, לעיתים במהירות ובדיוק גבוהים מאוד. במקביל, בסימולציות הנדסיות הם כתבו ושיפרו קוד להכוונת רחפנים, הטלת מטען וניווט תחת שיבושי GPS, אך התקשו בתרחישים מורכבים יותר.

מודיעין ובינה מלאכותית

בינה מלאכותית והכשל המודיעיני הבא: הלקחים הנשכחים מדוח באטלר

כעובדה, במיוחד כשהאנליסט מתקשה להבין או לערער על דרך הפקתו, והזיות מוסיפות סיכון של מידע שאינו קיים כלל.

לכן נדרשת "תרבות של אי-ודאות מתמשכת", הכוללת הצגה מפורשת של מגבלות והסתברויות, יכולת לבקר את המודל ואחריות אנושית מלאה על ההערכה הסופית.

קישור למאמר

פורסם ב: International Journal of Intelligence and CounterIntelligence
שם הכותב: תומאס צ'רצ'יל

השילוב המואץ של בינה מלאכותית בעבודת המודיעין עלול לשחזר כשלים מוכרים מהערכת הנשק להשמדה המונית בעיראק.

דוח באטלר, שבחן את המודיעין הבריטי בנושא, הראה כיצד מידע חלקי והסתברותי הפך לאורך תהליך ההערכה למסקנות מוצקות יותר מכפי שהראיות הצדיקו. כיום, סמכות אלגוריתמית, הטיית אוטומציה ואטימות המודלים עלולות ליצור תהליך דומה. פלט הסתברותי של AI עשוי להיתפס

בינה מלאכותית גנרטיבית (Gen AI) לניתוח מידע בתחום הפיקוח הגרעיני

שני ניסויים מדגימים זאת בפועל: מערכת RAG לחיפוש וניתוח מאגר של כ-74 אלף כתבות, ותהליך לסינון וניתוח מאות אלפי פוסטים ברשתות חברתיות. הממצאים מראים שהכלים יעילים במיוחד בזיהוי מגמות ובהפחתת עומס, אך רגישים לבחירת המודל, לניסוח המשימה ולמידע שמוצג להם.

קישור למאמר

פורסם ב: ESARDA Bulletin - The International Journal of Nuclear Safeguards and Non-Proliferation
שם הכותבים: קרלוס אנגורייה-בוסטמנטה, מריה לואיזה וייטמן, אריק וולפארט וגווידו רנדה

מערכי הפיקוח הגרעיני מתמודדים עם עומס הולך וגובר של מידע מהצהרות מדינות, ביקורות בשטח ומקורות גלויים.

המסמך בוחן כיצד בינה מלאכותית גנרטיבית יכולה לשמש "טייס משנה" לאנליסט, באמצעות איתור, סינון, סיכום ודירוג ראשוני של מידע, תוך השארת ההערכה וההכרעה בידי מומחים אנושיים.

מודיעין סייבר

הגדרה מחדש של מבצעי סייבר הגנתיים: כיצד ארגונים צריכים להתארגן מחדש לעידן ה-Agent AI

כדי להפוך את התפיסה הזו לתהליך סדור, מוצג Aegis-4, אב-טיפוס המבוסס על כמה סוכני AI שמחברים בין המשימה, תמונת האיום והמרחב הטכנולוגי; מנסחים ומתעדפים PIRs; מתרגמים אותם לדפוסי פעולה של היריב, מקורות מידע ודרישות איסוף; ובהמשך אמורים גם לכוון פריסת חיישנים.

בהערכה שביצעו 25 אנשי סייבר ומודיעין מה-Cyber Mission Force, המערכת בלטה בעיקר ביכולת להפוך דרישות מודיעין לאסטרטגיית איסוף עקבית ושקופה, אך התקשתה יותר בשלב ניסוח PIRs, שבו עדיין נדרש שיקול דעת אנושי משמעותי.

קישור למאמר

פורסם ב: Cyber Defense Review

שם הכותבים: גבריאל נסבורג, למונט אטקינס, אנאנד ראו וראמייה קרישנאן

האתגר המרכזי בהגנת סייבר אינו מחסור במידע, חיישנים או כלי ניתוח, אלא הקושי להפוך את תמונת האיום לצורכי מודיעין שמכוונים בפועל את הפעולה.

במקום לאסוף מידע לפי מה שזמין ברשת, מוצע לבנות את ההגנה סביב דרישות מודיעין בעדיפות גבוהה (Priority Intelligence Requirements – PIRs) להתחיל ממשימת הארגון, להבין אילו פעולות של היריב עלולות לסכן אותה, ומה צריך לאסוף כדי לצמצם את אי-הוודאות ולאפשר החלטה מבצעית.

מודיעין סייבר

הטיית אישוש בחשיבה של היריב: תובנות ממסגרת ASCEND להגנת סייבר אדפטיבית

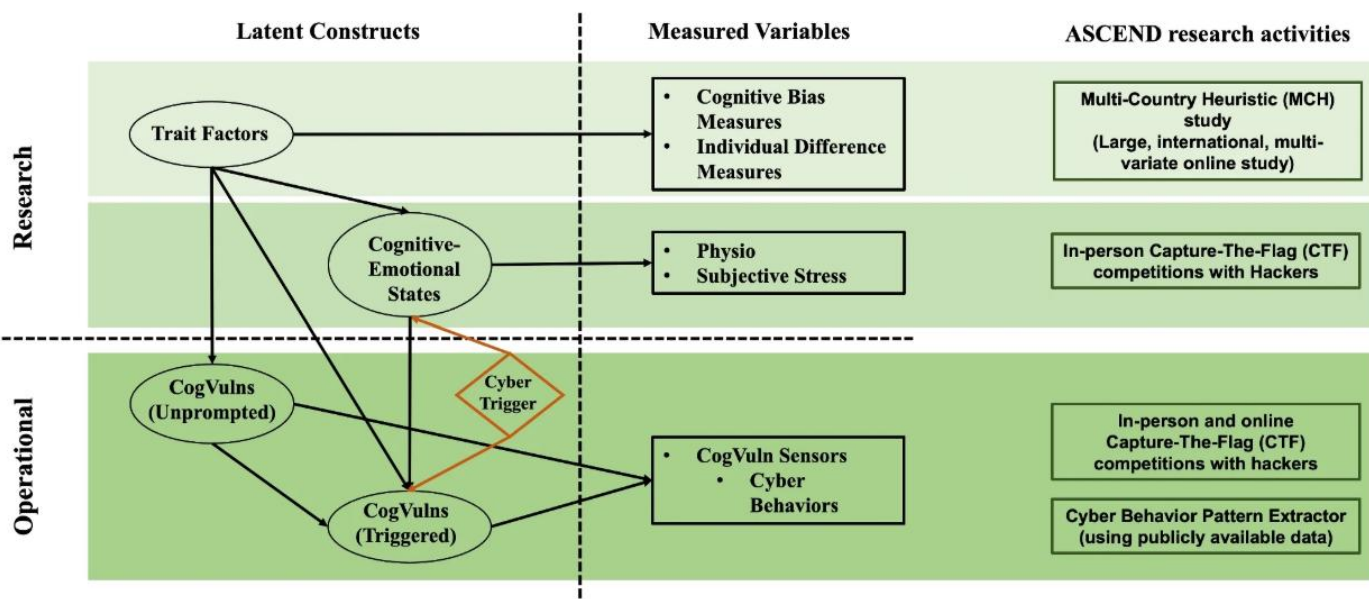
במקביל, הפרויקט בחן האם דפוסי התנהגות במהלך התקיפה יכולים לשמש "חיישנים" לזיהוי רגישות להטיות, כבסיס עתידי להגנה אדפטיבית המותאמת להתנהגות התוקף.

קישור למאמר

פורסם ב: Computational Brain & Behavior Journal
שם הכותבים: גריט דנקר וכותבים נוספים

מסגרת ASCEND בוחנת כיצד ניתן לנצל באופן יזום הטיית קוגניטיביות של תוקפים, ובהן הטיית אישוש (Confirmation Bias) כחלק מהגנת סייבר.

לצד מחקר רחב בקרב יותר מ-2,100 משתתפים, נערכו ניסויי Capture the Flag שבהם הושטל מידע מטעה שנועד לדחוף את התוקפים לכיוון פעולה שגויה. התוצאות הראו שהטריגרים הקוגניטיביים (CogVuln Triggers) הגדילו משמעותית את הנטייה להתנהגות מוטעה, עם יחס סיכויים של יותר מ-15, וגרמו למשתתפים להיצמד למידע הראשוני גם כשיכלו לבדוק אותו ולגלות שהוא שגוי.



ASCEND analysis overview

לימודי מודיעין

היסודות התהליכיים של לימודי המודיעין המודרניים

מכאן נגזרת גם תפיסה שונה של עבודת האנליסט: כל תיאור או הערכה הם בהכרח הפשטה חלקית של המציאות, ולכן יש להבחין בין מה שמתרחש בפועל, מה שאנו קולטים ממנו והמשמעות שאנו מעניקים לו. המאמר מציע לפתח "מודעות לתהליך ההפשטה" (Consciousness of Abstracting), כלומר הכרה מודעת במה שחסר בכל תמונת מצב, ככלי לצמצום הטיות, הימנעות מביטחון-יתר ושיפור ההערכה והתחזית המודיעינית.

קישור למאמר

פורסם ב: Intelligence and Counterintelligence Journal
שם הכותב: רנדל סטפנסון

לימודי המודיעין עדיין מתבססים במידה רבה על תפיסה של המציאות כמשהו שניתן לתאר באמצעות עובדות, ישויות ומצבים יחסית קבועים, גישה המכונה "אונטולוגיה של מהויות" (Substance Ontology). המאמר מציע במקומה גישה תהליכית-יחסית (Process-Relational Philosophy) שלפיה המציאות, הידע והאופן שבו אנו מפרשים מידע נמצאים בשינוי מתמיד ומושפעים מהקשרים ויחסים.

הכשרת OSINT בעידן של מקורות מידע משתנים

ההכשרה המוצעת נשענת על ערכי יסוד משותפים למקצוע המודיעין, ובהם חתירה לאמת, אובייקטיביות ופתיחות אפיסטמית, לצד יכולות ייחודיות ל-OSINT: אוריינות נתונים, חשיבה ביקורתית, ניתוח טקסט ושפה והבנת גבולות אתיים.

קישור למאמר

פורסם ב: Canadian Foreign Policy Journal
שם הכותב: ג'אנג'וזפה פילי

התרחבות ה-OSINT מחייבת לחשוב מחדש על הכשרת אנליסטים, ולא להסתפק בלימוד כלים וטכניקות. בניגוד לדיסציפלינות מודיעיניות מתמחות, עבודת OSINT נשענת על מגוון רחב ומשתנה של מקורות, ולכן דורשת הסתגלות מהירה ויכולת לשלב מידע מסוגים שונים.

לימודי מודיעין

הוראת מודיעין אסטרטגי בתקופות של שינוי פוליטי

באמצעות ניסיונו בהוראת מודיעין אסטרטגי למשטרת הונג קונג, המחבר מראה כיצד שינוי כזה עלול ליצור גם פגיעה מוסרית אצל המדריך, בלי לטעון שההכשרה עצמה גרמה לפגיעה מסוימת. מכאן נגזרת אחריות לבחון מחדש תוכניות ושותפויות, לזהות סיכוני שימוש כפול (Dual Use), לעדכן תכנים וסייגים ובמקרים מתאימים גם להסתייג מתוכניות או משותפויות קודמות.

קישור למאמר

פורסם ב: Journal of Strategic Security
שם הכותב: הנרי פרונקון

הכשרה מודיעינית אינה מסתכמת בהעברת ידע: היא מעצבת שיטות חשיבה והרגלי פרשנות שעשויים להישאר בארגון לאורך זמן. המאמר מפתח את מושג – RMR (Retrospective Moral Reappraisal) הערכה מוסרית מחודשת של הכשרה שבעת נתינתה נתפסה כלגיטימית, אך בעקבות שינוי פוליטי עשויה להיתפס בדיעבד ככזו שסייעה להקנות כלים המשמשים למעקב, סיווג והגבלת מחאה והתנגדות פוליטית.

The background of the page is a composite image. On the left side, there is a close-up, high-contrast photograph of a thick book with its pages fanned out, showing the texture of the paper. On the right side, there is a photograph of a silver laptop, open, with its keyboard visible. The two images are separated by a diagonal line that runs from the top left towards the bottom right. The overall color palette is muted, with greys, whites, and the blue and red of the logo.

מפרסומי המכון

מודקאסט עונה 8 פרקים 5-7: שפה, אוסינט והבנת היריב

בפרק 6, "ידיעת זהב באוקיינוס המידע?", אסף כהן, לשעבר סגן מפקד 8200, עוסק בצד הטכנולוגי של האוסינט: כרייה, מיון וניתוח של כמויות מידע עצומות, בעיקר מרשתות חברתיות, ובשאלה כיצד מחלצים מהן תובנות ואף לומדים ממה שאינו מופיע בנתונים.

בפרק 7, "לחשוב אסלאמית, לנתח צבאית", ד"ר שגיא פולקה מדגים מדוע הבנת חמאס אינה יכולה להישען על ניתוח צבאי בלבד, ומציע לשלב מומחיות צבאית עם קריאה שיטתית של שפה דתית, אידאולוגית וסמלית.

יחד, שלושת הפרקים מצביעים על אותה בעיה מזוויות שונות: מידע כשלעצמו אינו מספיק. איכות המודיעין תלויה ביכולת לנהל שיח ביקורתי בתוך המערכת, למצות טכנולוגית את שפע המידע הקיים, ולפרש את היריב מתוך ההקשרים שבהם הוא עצמו חושב ופועל.

שלושה פרקים חדשים בעונה השמינית של "מודקאסט" מציעים יחד מבט משלים על האתגרים המרכזיים של עבודת המודיעין כיום: השיח האנליטי בתוך הארגון, מיצוי מידע גלוי בהיקפים גדולים והבנת היריב מתוך עולמו התרבותי והאידאולוגי.

בפרק 5, "כשהבעיה היא בעברית", טוען "סטיב", בכיר שב"כ ולשעבר ראש אגף החקירות, כי אחת הבעיות שקדמו ל-7 באוקטובר לא הייתה דווקא בהבנת הערבית, אלא בשיח שהתנהל בעברית בין אנליסטים, מנהלים ועמיתים. השיחה עוסקת גם באוסינט, בחקירת יריבים ובחשיבותן של סקרנות, העמקה והיכולת להשמיע עמדה שחורגת מן הקונצנזוס.

לצפייה בפרק 5

לצפייה בפרק 6

לצפייה בפרק 7



מפרסומי המכון

התרבות הארגונית בקהילת המודיעין הישראלית: הגיונות, מתחים וחסמים נוכח הכשל המודיעיני ב-7 באוקטובר

הם טוענים כי אובדן האיזון תרם להתפתחותו של "עיוורון מובנה" ופגע ביכולתה של המערכת לזהות שינוי במציאות, להכיל אי-ודאות ולערער על הנחות היסוד של עצמה.

לבסוף הם ממליצים על ארבעה כיווני פעולה מרכזיים לביסוס הקהילה כמערכת לומדת: מיסוד אינטגרטור קהילתי; שיקום מרחב הספק; גיוון קוגניטיבי וגישור תרבותי ואיזון בין טכנולוגיה להבנה אנושית והשקעה מחודשת במחקר האסטרטגי.

לקריאת המאמר

שרית שפירא ודודי סימן-טוב סבורים ששורשי הכשל המערכתי של ה-7 באוקטובר חורגים, הרבה מעבר לתקלה איסופית או למחדל מחקרי נקודתי. לטענתם, מדובר בסימפטום של תהליך שינוי עמוק ב־ DNA של קהילת המודיעין.

מאמרם החדש מנתח את התרבות הארגונית ואת מנגנוני העומק שעמדו ברקע הדבקות בקונספציה שקרסה, ומצביע על כך שרצף ההצלחות המבצעיות והטכנולוגיות בעשורים האחרונים הוביל להפרת שיווי המשקל במספר צירי מתח ליבתיים.

ביקורת ספר: ההגנה והמודיעין הישראליים לפני ואחרי אוקטובר 2023 של איתי שפירא

מאת: ד"ר אודי ערן - ראש המחלקה ליחסים בינלאומיים, באוניברסיטת חיפה. עמית מחקר בכיר, מכון הרכבי לחקר מודיעין

לקריאת הביקורת

ביקורת הספר עוסקת בספרו החדש של איתי שפירא, הבוחן כיצד התרבות האסטרטגית והמודיעינית בישראל תרמה הן לכשל של 7 באוקטובר והן להתאוששות ולהישגים המבצעיים שבאו אחריו. שפירא מצביע על מאפיינים כמו ביטחון עצמי, קרבה בין מודיעין למבצעים, עליונות טכנולוגית וגמישות ארגונית ככאלה שעשויים להפוך, בהתאם לנסיבות, מיתרון לחולשה ולהפך. הביקורת מדגישה במיוחד את הצורך להבין לא רק את האויב, אלא גם את ההנחות, ההרגלים ויחסי העוצמה בתוך המערכת עצמה.

The background of the page is a photograph of a professional studio microphone. The microphone has a gold-colored mesh grille and a black body. It is mounted on a black metal stand with a shock mount. The background is blurred, showing what appears to be a studio setting with some equipment. A large white diagonal shape cuts across the bottom right of the image, serving as a background for the text.

פודקאסטים וראיונות

כודקאסטים וראיונות

כיצד נמנעים מהפתעה אסטרטגית? לקחים מנאט"ו

לכן, המענה טמון פחות באיסוף נוסף ויותר בבחינה שיטתית של הנחות, אותות חלשים ותרשימים חריגים, לצד מעקב אחר הערכות קודמות ולמידה מטעויות. הצלחת ההערכה, מבחינתה, אינה נמדדת רק בדיוק התחזית אלא גם ביכולתה לשפר את היערכות מקבלי ההחלטות לעתידים אפשריים.

קישור לכודקאסט

בפרק מתארכת ד"ר פלורנס גאוב, מנהלת חטיבת המחקר ב־ NATO Defence College ומומחית ל־Strategic Foresight. לדבריה, הפתעות אסטרטגיות נובעות לרוב לא ממחסור במידע אלא מהקושי לקבל מידע שסותר הנחות קיימות.

מניתוח תצלומים לבינה מלאכותית: עתיד המודיעין החזותי

השיחה עוסקת בהתפתחות התחום מניתוח ידני של תצלומים ועד Project Maven בהעברת עיבוד אל החיישנים עצמם ובפער בין קצב האיסוף לכוח האדם. לצד זאת, היא מדגישה כי ככל שהמערכות מתקרבות לתהליכי targeting ולקבלת החלטות מבצעיות, חשיבותם של שיקול דעת אנושי, מקצועיות ובקרת איכות דווקא גדלה.

קישור לכודקאסט

בפרק מתארכת שלבי פיירסון, לשעבר מנהלת המחקר בסוכנות הלאומית למודיעין ג'א-מרחבי של ארה"ב (NGA). פיירסון מתארת כיצד הזינוק בהיקף התצלומים והמידע מחיישנים משנה את עבודת האנליסטים ומחייב שימוש גובר בראייה ממוחשבת ובבינה מלאכותית לצורך סינון, זיהוי שינויים ועיבוד מידע.



כודקאסטים וראיונות

העתיד של המקורות הגלויים – מבט מה-CIA

לצד השקת כלי AI חדש לכלל קהילת המודיעין, השיחה עוסקת גם בהתמודדות עם דיסאינפורמציה והטיות, בשילוב בין שיקול דעת אנושי למכונה, בהכשרת אנשי OSINT ובשיתופי פעולה עם המגזר הפרטי.

קישור לכודקאסט

רנדי ניקסון, מנהל מערך המודיעין ממקורות גלויים (Open Source Enterprise) ב-CIA, מציג בשיחה כיצד OSINT הפך מיכולת משלימה לרכיב מרכזי בעבודת קהילת המודיעין האמריקאית. ניקסון מתאר את ההתמודדות עם כמויות עצומות של מידע גלוי ומסחרי, ואת השימוש הגובר בבינה מלאכותית לתרגום, סיכום, איתור אירועים והנגשת מידע לאנליסטים.





אירועים וכנסים

אירועים וכנסים

סיכום כנס IAFIE Europe לשנת 2026

לקריאת הסיכום

סיכום של הכנס השנתי של השלוחה האירופית של האגודה הבין-לאומית להשכלה מודיעינית International Association for Intelligence Education – European Chapter (IAFIE-EC), שהתקיים באוניברסיטת ברונל בלונדון, בין התאריכים 8-10 ספטמבר 2026, וציין עשור להקמת השלוחה.

שילוב כוח החלל וקהילת המודיעין - Air, Space & Cyber Conference 2026

המשתתפים הדגישו כי השילוב נדרש כבר משלב תכנון היכולות, וממשיך בתרגילים, בפעילות המבצעית ובפיתוח טכנולוגיות חדשות.

לצד זאת הודגש הצורך לשלב בין סמכויות צבאיות ומודיעיניות, להציב אנשי מודיעין לצד הכוחות המבצעיים ולפתח כוח אדם שמכיר את שתי המערכות, כדי לקצר את הדרך מאיסוף מידע לקבלת החלטה מבצעית.

לצפייה במושב

לאתר הכנס

במושב Space Force and Intelligence Community Integration, שהתקיים במסגרת הכנס

Air, Space & Cyber Conference 2026 - בכירים מכוח החלל האמריקאי, ה-CIA ומשרד הסיור הלאומי (NRO) הציגו כיצד גובר השילוב בין גופי המודיעין למערך החלל הצבאי.

הדיון התמקד במעבר מארכיטקטורות נפרדות למערכות משותפות המחברות איסוף, עיבוד והפצת מידע במהירות, תוך שימוש באוטומציה, ענן וממשקי מכונה-למכונה.

אירועים וכנסים

האירוע	מארגן	מיקום	תאריך
אוקטובר 2026			
11 th Zagreb Security Forum 2026	ZSF	קרואטיה	09-10 באוקטובר 2026
Society for Intelligence History	King's College	אנגליה	11-13 באוקטובר 2026
National Intelligence History Conference	NIHC	ארה"ב	14-16 באוקטובר 2026
International Airborne ISR Conference	SAE	אנגליה	21-22 באוקטובר 2026
State of Statecraft	SOS	בלגיה	22 באוקטובר 2026
Faga Forum: The Space Intelligence Conference	Space Foundation	ארה"ב	22 באוקטובר 2026
נובמבר 2026			
כנס הפורום ללימודי מודיעין (פיל"מ) 2026	פיל"מ	ישראל	04 בנובמבר 2026
CASIS 2026: Beyond Hegemony: Intelligence, Defence, and Economic Security for Middle Powers	CASIS	קנדה	06 בנובמבר 2026
דצמבר 2026			
TechNet Transatlantic	AFCEA	גרמניה	01-02 בדצמבר 2026
Resilient Intelligence in an Era of Democratic Backsliding	NISA	הולנד	02-03 בדצמבר 2026

אירועים וכנסים

האירוע	מארגן	מיקום	תאריך
ינואר 2027			
IntelTech 2027	Cyber Tech Israel	ישראל	15-27 בינואר 2027
CDAO Defence UK	Corinium	אנגליה	27 בינואר 2027
פברואר 2027			
SANS Cyber Threat Intelligence Summit & Training 2027	SANS	ארה"ב	01-02 בפברואר 2027
Defense and Intelligence Space Conference 2027	NSA Space	ארה"ב	08-10 בפברואר 2027
DGI 2027 - The Global Geospatial Intelligence Conference	DGI	אנגליה	23-25 בפברואר 2027
אפריל 2027			
AFCEA Spring Intelligence Symposium 2027	AFCEA	ארה"ב	13-14 באפריל 2027
2027 LEIU/IALEIA Annual Training Event	IALEIA	ארה"ב	26-30 באפריל